

La documentació judicial del Tribunal Industrial de Manresa com a font per a la recerca històrica

Maria Lluïsa Fernández

El mes de juliol de 2004 ingressà a l'Arxiu Comarcal del Bages (ACBG) el fons del Tribunal Industrial de Manresa, provinent del Jutjat de Primera Instància i Instrucció número de 1 de Manresa. El fons està integrat per 83 unitats documentals i abasta cronològicament del 1921 al 1936, amb un volum de 0.4 metres lineals.

L'ingrés del fons és el resultat d'una transferència realitzada per l'Administració de Justícia arran d'una primera intervenció arxivística (identificació de fons) duta a terme als dipòsits d'arxius dels Jutjats de Manresa. L'ACBG ha realitzat el tractament arxivístic, respectant en tot moment l'ordre originari que presentava el fons. El tractament ha consistit a identificar, classificar, ordenar i catalogar la documentació, la qual queda a disposició dels investigadors i ciutadans que vulguin consultar-la.

Els Tribunals Industrials

La jurisdicció especial de treball s'inicià a Espanya amb la Llei de 19 de maig de 1908 que autoritzava al Govern a crear Tribunals Industrials a les capitals de partit judicial i es concretà amb el Reial Decret de 20 d'octubre de 1908 que creava, entre d'altres, el Tribunal Industrial de Manresa. La potestat dels Tribunals abastava única-

Expedients del processos del Tribunal Industrial.

ment el territori on es trobaven establerts i tenien competències en matèria de contractes de treball i accidents laborals.

Els Tribunals estaven formats per un jutge de Primera Instància que actuava com a President i sis jurats, tres

designats pel treballador litigant entre una llista escollida pels patrons, i tres designats pel patró litigant, entre una llista d'obriers, l'anomenada designació creuada. Tanmateix, la Llei 23 de juliol de 1912 modificà essencialment l'elecció i retribució de jurats i perso-

nal judicial, substituint l'elecció creuada pel sistema de sorteig i compensà econòmicament al personal judicial.

El fons documental del Tribunal Industrial de Manresa

El fons conté un llibre de registre dels expedients judicials del Tribunal Industrial de Manresa que abasta el període de 1921-1934; un llibre de nòmnes del personal judicial del Tribunal Industrial de Manresa de l'any 1934 i 81 expedients judicials dels anys 1934 i 1935.

Com a font documental, el fons permet aportar elements d'anàlisi i reflexió entorn als següents aspectes:

- les condicions de treball (salari, horaris, accidents, indemnitzacions, etcètera) i conflictes laborals (impagaments; acomiadaments injustificats, etcètera) a partir de l'estudi de les demandes presentades davant del Tribunal
- el grau d'aplicació i compliment de la normativa de l'època
- les situacions familiars (estat civil, número de fills, etcètera)
- el posicionament dels diferents actors en relació a l'objecte de la demanda observant els interessos dels diferents grups socials

Els expedients judicials aporten dades relatives a les condicions laborals dels treballadors, aspecte especialment interessant en sectors dels quals disposem d'informació escassa o deficient, com el comerç o transport.

Amb relació a les demandes per qüestions salarials, la gran majoria es refereixen a impagaments de mensualitats, d'hores extraordinàries i acomiadaments injustificats com és el cas de R.C.P., vaquer i veí de Súria, que interposa una demanda davant el Tribunal Industrial en contra del seu patró J.L.A. ja que "ha reclamado en repetidas ocasiones a su patrón las diferencias de sueldo y las horas extraordinarias que este le adeuda, contestando siempre el patrono que se lo arreglaría, hasta que el día 19 de abril del corriente año 1934, con motivo de insistir R.C.P. en su justa pretensión

No aceptó el alta

Certificado facultativo ALTA

L'UNION
Compañía de Seguros contra Incendios, Accidentes y Riesgos Diversos

Delegación General para España:
Espoz y Mina, núm. 1. - MADRID
Sucursal para Cataluña y Baleares:
Paseo de Gracia, 33 - BARCELONA

ACCIDENTES DEL TRABAJO
Ley de 8 de Octubre de 1932 y Reglamento de 31 de Enero de 1933

Póliza núm. { R. G. Sinistro núm. Subd.ª

de _____

Sr. Delegado General:
El Doctor D. Ledra
con ejercicio en esta

Certifico: Que el obrero Angel
natural de San Agnes de años 50
de edad, de estado casado habitante en la
calle de Barceloní núm. 18
operario de la casa de Jos
lesionado por accidente del trabajo el
día 25 de Febrero y que presentaba en la
primera inspección las lesiones siguientes:

se halla en la actualidad curado (1) sin incapacidad para el
trabajo

Así lo manifiesta para los efectos consiguientes, en
a 15 de Mayo de 1935

Conforme:
El Obrero lesionado, Firma del Médico de la Compañía,
[Firma]

Importe gastos correspondencia. Ptas.
Honorarios

Certificat mèdic d'incapacitat per al treball. 15 de maig de 1935.
ACBG. Tribunal Industrial de Manresa, uc. 69.

fue despedido por su patrono".¹

Amb referència a les demandes per accident de treball trobem dues tipologies diferenciades: les presentades per familiars que davant de la mort d'un cònjuge, fill o germà reclamen els drets establerts per les lleis i les presentades per accident o malaltia laboral.

Un exemple d'això seria el cas de M.N.O. i T.N.O. que interposen una demanda contra la Unión Industrial Algodonera perquè el seu germà, J.N.O., de vint-i-cinc anys i bataner, "sufrió un accidente de trabajo que le causó su muerte instantáneamente, a consecuencia de haberle caído encima un montacargas. (...) Inútil es decir que los demandantes no han percibido nada a pesar de cuantas gestiones extrajudicialmente han realizado".²

Així mateix, en les demandes per accident de treball o malaltia laboral podem observar aspectes que fan referència a la relació entre tipus de treball i malalties. Com podem veure en l'expedient de F.T.Z., obrer de la cons-

trucció, que interposa una demanda contra els seus patrons en reclamació d'una indemnització per accident de treball i afirma que "al levantar una losa de las aceras de la calle sufrió un traumatismo violento sintiéndose herido"³. Igualment, la teixidora C.T.C. interposa una demanda en reclamació d'una pensió d'incapacitat parcial contra el seu patró A.C. afirma que "el día 10 de octubre de 1933 tuve la desgracia de sufrir un grave accidente de trabajo, al serme cogida la muñeca de la mano derecha, en el telar donde trabajaba, (...) del cual he venido siendo asistida por los médicos del patrono y compañía aseguradora. El día 5 de noviembre del citado año quiso mi patrono intentar hacerme trabajar nuevamente en el mismo oficio haciéndome acudir a mi ocupación habitual teniendo que desistir inmediatamente de su empeño ante mi imposibilidad material y durante éste y los días seis y siete siguientes si bien acudí diariamente a la fabrica, se me tenía empleada en otros menesteres, que no eran los míos habituales de tejedora".⁴

Radiografia d'unes mans, prova aportada a un procés del Tribunal ACBG. Tribunal Industrial de Manresa, uc. 58.

Conclusió

Els fons del Tribunal Industrial de Manresa posseeix un gran valor històric ja que ofereix informació molt detallada sobre les condicions de treball i les formes de resolució de conflictes laborals del nostre passat més recent. Aquest fons ofereix moltes possibilitats per a la recerca històrica i hauria de ser objecte de consulta dels investigadors i investigadores del període.

NOTES

1. Fons 73 uc 20.
2. Fons 73 uc 28.
3. Fons 73 uc 4.
4. Fons 73 uc 58.

BIBLIOGRAFIA SELECCIONADA

BORRELL CAIROL, M.: "Los Tribunales Industriales como fuente para el estudio de las condiciones de trabajo y la conflictividad laboral femenina en Barcelona (1934-1938)", *XIII Coloquio Internacional de la AEIHM*, Barcelona, 2006, 16 p.

GENERELO LANASPA, J.J.: "La primera jurisdicción laboral: los tribunales industriales y su documentación (1909-1938)", *Actas de las III Jornadas de Castilla-La Mancha sobre investigación en archivos*, Ed. Junta de Comunidades de Castilla La Mancha, Guadalajara, 1999, pàg. 1075-1108.

LEGISLACIÓ

- Llei relativa a la creació de Tribunals Industrials de 19 de maig de 1908. Gaseta de Madrid de 20 de maig de 1908, núm. 141, pàg. 861-862.
- Reial decret en què s'autoritza la creació de Tribunals Industrials en les capitals de província i de partit judicial que s'estableixen de 20 d'octubre de 1908. Gaseta de Madrid de 21 d'octubre de 1908, núm. 295, pàg. 324-325.
- Llei de reforma de la Llei de creació de Tribunals Industrials. Gaseta de Madrid de 23 de juliol de 1912, núm. 205, pàg. 170-174.

Maria Lluïsa Fernández Clarés

Arxivera